

אבל משקיין ושוחטין את הבהמות הבייתות, הרועות בעיר, וכדמפרש ואזיל.

ומפרשת משנתנו מה הן הבהמות המדבריות ומה הן הבייתות:

אלו הן הבייתות: הבהמות הלנות בעיר, שחוזרות הן מהמרעה מחוץ לעיר ללינת לילה לעיר.

אלו הן מדבריות: הבהמות הלנות באפר, מקום המרעה, אף בלילה. שנשארות הן במקום המרעה ואינן חוזרות לעיר בלילות, ואלו אסורות אפילו אירע שבאו מערב יום טוב לעיר.

גמרא:

שנינו במשנתנו משקיין ושוחטין את הבייתות:

ותמהה הגמרא על לשון המשנה: למה לי למימר "משקיין" ושוחטין? והרי אין נדון כאן אלא ענין השחיטה, אבל בהשקאה אין איסור אפילו בבהמה שהיא מוקצה. ואם כן, למה הזכירה המשנה את ההשקאה הקודמת לשחיטה?!

ומשנינן: מילתא אגב אורחיה קא משמע לן, המשנה נקטה לשון "משקיין" כדי להשמיענו דבר חידוש בעניני דרך ארץ, והוא:

דלשקי איניש בהמתו וחדר לשחוט [ישקה אדם את הבהמה קודם שחיטה] משום פרכא דמשכא [היצמדות העור לבהמה] בלא השקאה מוקדמת, ואין הבהמה נוחה להפשט.

תנו רבנן: אלו הן מדבריות, ואלו הן בייתות:

מדבריות: כל שיוצאות מן העיר בפסח ורועות באפר, ושוהות שם כל הקיץ ואינן נכנסות לעיר אלא ב"רביעה" ראשונה, שכן נקראת ירידת הגשמים בחודש מרחשון.

ואלו הן בייתות: כל שיוצאות ורועות חוץ לתחום, ובאות ולנות כל לילה ואפילו בקיץ בתוך התחום של העיר.

רבי אומר: אלו ואלו בייתות הן, ואפילו אותן בהמות שאינן חוזרות אלא במרחשון.

אלא אלו הן מדבריות: כל שיוצאות ורועות באפר, ואין נכנסות לשוב לא בימות החמה ולא בימות הגשמים.

ותמהה הגמרא על דברי רבי שהכניס עצמו להסביר ענין זה שאיסורו הוא משום מוקצה:

ומי אית ליה לרבי מוקצה, וכי סובר רבי כי יש דין מוקצה בדבר הראוי מצד עצמו לאכילה, אלא שהקצה אותו האדם מדעתו?! והא בעא מיניה רבי שמעון בר בנו של רבי, מאביו, רבי:

פצעילי תמרה, שהן סוג של תמרות שאין מתבשלות על גבי האילן לגמרי, אלא קוטפים אותן, ושמים אותן בחותלות העשויות מכפות תמרים, וכשהן שוהות בתוכן נגמר בישולן — לרבי שמעון, שנחלק עם רבי יהודה ואינו סובר שיש דין מוקצה בכל דבר הראוי לאכילה או לשימוש, מהו לאכול מהן ביום טוב?

אמר ליה רבי לבנו: אין מוקצה לרבי שמעון אלא גרוגרות וצמוקין בלבד, שמתחילה ו-ב ראויים הם לאכילה והוא דחה אותן בידים להעלותן לייבשן, ושוב אינם ראויים עד

שייבשו. ולכן, גם אם חזרו ונהיו ראויים בשבת, הן ממשיכות להיות מוקצה, לפי שהקצאה שלהן שנעשתה בידיים היא הקצאה מוחלטת, ובהקצאה מוחלטת מודה רבי שמעון שגם דבר הראוי לאכילה הוא מוקצה.

אבל את התמרות האלו הוא לא דחה אותן בידיים, ויש מי שאוכל אותן כמות שהן.

הרי למדנו מדברי רבי, שנשא ונתן בדברי רבי שמעון, שדעתו כדעת רבי שמעון שאין לאסור מוקצה בדבר הראוי לאכילה אלא בגרוגרות וצמוקים, שמקצה אותן הקצאה מוחלטת בידי, ולא בהמות מדבריות שראויות לאכילה, ולא דחאן בידיים מהשתמשותו בהן?!

ומתרצת הגמרא שלשה תירוצים לקושיא זו:

א. איבעית אימא אומר לך לתרץ: הני נמי, אף הבהמות המדבריות שאין נכנסות לשוב כלל, כגרוגרות וצמוקין דמו, שמקצה אותן מאצלו בידיים הקצאה מוחלטת בשילוחן למדבר, ואפילו רבי שמעון מודה בהן.

ב. ואיבעית אימא: רבי עצמו אינו סובר כרבי שמעון, ולכן אוסר הוא את המדבריות. ומשאו ומתנו בדעת רבי שמעון — לדבריו דרבי שמעון הוא דקאמר, אבל, וליה לרבי עצמו — לא סבירא ליה כמוהו.

ג. ואיבעית אימא: אכן רבי עצמו אינו סובר לאסור מוקצה אף במדבריות. ומחלוקתו עם חכמים בביאור מהות המדבריות — לדבריהם דרבנן הוא דקאמר להו. וכך אמר להם:

לדידי, אין מוקצה כלל אלא בגרוגרות וצמוקין, ואפילו מדבריות גמורות איןן אסורות.

אלא לדידכו, שסוברים אתם איסור מוקצה, אודו לי מיהת שאין הבהמות אסורות היבא דיוצאות ורועות בפסח ונכנסות ברביעה ראשונה, היות דאלו בהמות בייתות הן, ואין לאוסרן לכולי עלמא.

ואמרו ליה רבנן: לא כאשר אמרת. אלא אף הנכנסות ברביעה ראשונה מדבריות הן, ואסורות לפי שיטתנו.

הדרן עלך משילין פירות

וסליקא מסכת ביצה